farmamundi

Proposta didàctica d'Educació per a la Ciutadania Global dirigida a Secundària i Formació Professional, amb atenció especial a la FP de Grau Bàsic

Eines d'educació transformadora per a la incorporació curricular de l'Educació per a la Ciutadania Global a través de processos d'Aprenentatge-Servei Solidari

Finançament:

GENERALITAT VALENCIANA
Vicepresidència Primera i Conselleria de Servicis Socials, Igualtat i Vivenda

cooperació valenciana

Autoria:

EDUCAR CON VALOR
RECURSOS PARA UNA EDUCACIÓN TRANSFORMADORA

IES CARLES SALVADOR

IES Josep Segrelles

IES Beatriu Civera

CRÈDITS:

EDITA:
Farmacéuticos Mundi

AUTORIA:
Aquest recurs ha sigut elaborat per Helena Rodríguez de Guzmán (educarconvalor.com) i l'equip tècnic d'Educació per a l'Acció i la Transformació Social de Farmamundi en col·laboració amb l'equip docent dels centres educatius IES Carles Salvador d'Aldaia, IES Josep Segrelles d'Albaida i IES Beatriu Civera del barri del Crist.

COORDINACIÓ TÈCNICA:
Adrialys Martínez Núñez
Soraya Moret Llorens
María Rasal Sánchez

MAQUETACIÓ:
Proyectoscomunicacionvisual.es

DATA DE PUBLICACIÓ:
Octubre 2025

farmamundi

www.farmaceuticosmundi.org

Recurs creat en el marc del projecte finançat per la Generalitat Valenciana «Dret a la salut i Aprenentatge-Servei Solidari a les aules de Formació Professional Bàsica. Del reconeixement de drets a la mobilització juvenil per a la transformació social». El contingut d'aquest material és responsabilitat exclusiva de Farmamundi i no reflecteix necessàriament l'opinió de la Generalitat Valenciana.

ÍNDEX:

01. Qui som 3

02. Presentació 4

03. L'EpDiCG en la FP Bàsica 5

04. Aprenentatge-Servei Solidari 6

05. Eines didàctiques 9

06. Eines d'avaluació 21

07. Recursos de referència 44

GLOSSARI:

ONGD:	Organització No Governamental per al Desenvolupament
EATS:	Educació per a l'Acció i la Transformació Social
EpDiCG:	Educació per al Desenvolupament i la Ciutadania Global
ESO:	Educació Secundària Obligatòria
FP:	Formació Professional
FPB:	Formació Professional de Grau Bàsic
ApS:	Aprenentatge-Servei
IES:	Institut d'Educació Secundària
PGA:	Programació General Anual
PEC:	Projecte Educatiu de Centre
ODS:	Objectiu de Desenvolupament Sostenible

01 | Qui som

Educació per a la Ciutadania Global per a ESO, FP i FPB

FARMAMUNDI ÉS UNA ORGANITZACIÓ NO GOVERNAMENTAL PER AL DESENVOLUPAMENT (ONGD) QUE NAIX AMB LA FINALITAT DE CONTRIBUIR A LA GARANTIA DEL DRET UNIVERSAL A LA SALUT PER A TOTES LES PERSONES, ESPECIALMENT A LES POBLACIONS EN MAJOR SITUACIÓ DE VULNERABILITAT.

La nostra activitat, inicialment orientada envers la donació de medicaments a països econòmicament empobrits, ha evolucionat cap a la cooperació, l'acció humanitària, l'educació, la denúncia i la incidència política, des d'un enfocament i un abordatge integrals de la salut.

Farmamundi entén l'Educació per al Desenvolupament i la Ciutadania Global Crítica com una via eficaç per a la garantia dels drets humans, ja que promou la construcció d'una societat local i global més justa i compromesa amb el respecte a la diversitat i al benestar de les persones i del planeta.

farmamundi

PER A SABER MÉS SOBRE FARMAMUNDI I LES SEUES ACCIONS EN EPDICG:

VÍDEOS

Visualitza en classe alguns dels vídeos del canal oficial de Youtube que et facilitem ACÍ.

WEB

Consulta la web del projecte «La Salut és a la teua mà», on trobaràs un munt de recursos i propostes inspiradores per a portar la innovació a la teua aula.

MATERIALS

Accedeix per a aprofundir en altres propostes d'Educació per al Desenvolupament i la Ciutadania Global de Farmamundi.

02 | Presentació

Educació per a la Ciutadania Global per a ESO, FP i FPB

FARMAMUNDI ACOMPANYA LA INTEGRACIÓ DE COMPETÈNCIES EN MATÈRIA D'ODS, SALUT, GÈNERE, SOSTENIBILITAT I CIUTADANIA ACTIVA EN FORMACIÓ PROFESSIONAL A TRAVÉS DE METODOLOGIES EDUCATIVES INNOVADORES PRÒPIES DE L'EDUCACIÓ PER AL DESENVOLUPAMENT I LA CIUTADANIA GLOBAL (EPDICG), LES QUALS PERMETEN INCORPORAR LA FORMACIÓ D'UNA CIUTADANIA CRÍTICA I COMPROMESA AMB LA JUSTÍCIA SOCIAL, EL DRET A LA SALUT I L'EQUITAT EN LA DIVERSITAT DES D'UN ENFOCAMENT DE DRETS HUMANS, INTERSECCIONALITAT I SALUT PLANETÀRIA, EN LÍNIA AMB ELS OBJECTIUS DE DESENVOLUPAMENT SOSTENIBLE (ODS).

La nostra pràctica es construeix de la mà del reconeixement, enfortiment i intercanvi de pràctiques educatives docents en centres educatius d'FP de la CV, per a donar a conéixer les seues responsabilitats respecte al **dret a la salut** des d'enfocaments basats en drets humans, interseccionalitat i salut planetària, en el marc dels ODS, a través de la incorporació de processos d'EpDiCG.

Per aconseguir-ho es duen a terme processos d'acompanyament en centres d'**Educació Secundària i Formació Professional** amb els eixos estratègics següents:

- Formació de professorat en enfocaments i metodologies d'EpDiCG.
- Desenvolupament d'accions educatives amb l'alumnat per a motivar la reflexió, l'anàlisi i la mobilització a favor de la salut i l'equitat, combinant teoria amb projectes creatius i accions artístiques.
- Acompanyament en la incorporació d'EpDiCG en els plans formatius dels centres de formació professional, mitjançant comissions que integren aquests temes en els plans d'estudi.
- Sensibilització a la societat valenciana a través de campanyes de comunicació que mostren els aprenentatges i la creació realitzats pel propi alumnat durant el procés.

03 | L'EpDiCG en la FP Bàsica

Educació per a la Ciutadania Global per a ESO, FP i FPB

DES D'UN ENFOCAMENT GLOBAL-LOCAL, FARMAMUNDI APOSTA PER UNA EPDICG QUE INCLOU PRÀCTIQUES EDUCATIVES QUE POTENCIEN PROCESSOS D'APRENENTATGE SIGNIFICATIU A LES PERSONES PER A AFAVORIR LA REFLEXIÓ, ANÀLISI CRÍTICA I PARTICIPACIÓ CIUTADANA EN MATÈRIA DE DRET A LA SALUT, TALS COM DIAGNÒSTICS PARTICIPATIUS, APRENENTATGE BASAT EN PROBLEMES O APRENENTATGE I SERVEI, ENTRE D'ALTRES.

Aquest recurs està orientat a fer un pas més en la identificació de propostes didàctiques que permeten avançar cap a models curriculars de FPB que potencien un aprenentatge crític, reflexiu, col·laboratiu i participatiu cap a la defensa del dret a la salut.

Tenint en compte els contextos, les condicions i la tipologia d'organització curricular, FARMAMUNDI ha acompanyat equips docents dels centres **IES Carles Salvador**, **IES Josep Segrelles** i **IES Beatriu Civera** per a implementar de manera curricular l'EpDiCG des de tres premisses bàsiques:

1. El professorat és l'agent que millor coneix el context de treball i les necessitats i els interessos de l'alumnat per a donar sentit i orientació al currículum.

2. Els continguts han de ser pertinents i actuals per a promoure consciència social crítica de la realitat, amb tota la seua complexitat i transversalitat (perspectiva feminista, intercultural, per a la sostenibilitat).

3. A través de processos vivencials i de reflexió crítica, l'alumnat desenvolupa una ciutadania activa i compromesa, aprenent a afrontar i resoldre conflictes des del diàleg i contribuint a la transformació social des del respecte als drets humans.

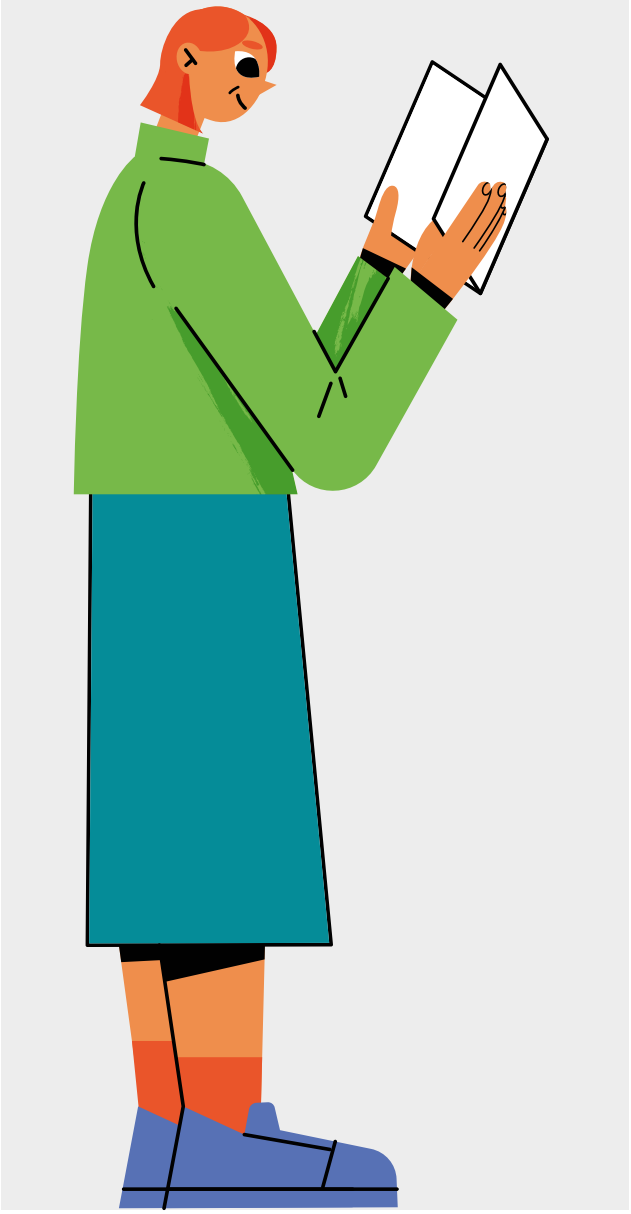

04 | Aprenentatge-Servei Solidari

Educació per a la Ciutadania Global per a ESO, FP i FPB

DES DE FARMAMUNDI ACOMPANYEM, DE MANERA CONTÍNUA, L'ENFORTIMENT D'EQUIPS DOCENTS DE CENTRES DE FORMACIÓ PROFESSIONAL PER A INCORPORAR EN LES PROGRAMACIONS CURRICULARS PROCESSOS DE SENSIBILITZACIÓ, ANÀLISI I PARTICIPACIÓ PER A LA PROMOCIÓ I LA DEFENSA DE LA SALUT (ODS 3).

El nostre objectiu és aportar al professorat eines que potencien processos educatius transformadors, a través de metodologies participatives, cooperatives, reflexives i de servei en matèria d'ODS, salut, gènere i ciutadania activa en els cicles formatius.

De la trajectòria d'acompanyament a equips docents des de 2017, naix el nostre interés de compartir diferents iniciatives educatives curriculars desenvolupades per professorat de Secundària i Formació Professional, amb especial atenció a l'FPB. En aquesta ocasió, recollim el resultat del treball desenvolupat en tres centres educatius de la Comunitat Valenciana **(IES Carles Salvador d'Aldaia, IES Josep Segrelles d'Albaida i IES Beatriu Civera del barri del Crist)**, a través de grups de treball interdisciplinaris duts a terme en diferents accions formatives i d'acompanyament:

1. Formació al professorat per a la incorporació de metodologies actives a l'aula (Aprenentatge-Servei i Aprenentatge Basat en Problemes).
2. Tallers de sensibilització i reflexió amb l'alumnat.
3. Tallers de creació artística per a la reivindicació del dret a la salut.
4. Processos d'Aprenentatge-Servei.

Fruit dels processos continus de formació-reflexió-acció-revisió duts a terme amb els grups de treball interdisciplinaris per a incentivar la integració de l'EpDiCG en Secundària i FP, Farmamundi incentiva el desenvolupament d'eines didàctiques basades en el mètode d'Aprenentatge-Servei Solidari (ApS). Aquest, al nostre parer, **afavoreix el desenvolupament d'experiències educatives que vinculen un servei a la societat amb el reconeixement de les competències curriculars i personals adquirides en aquelles**. Amb això, es reforça un element clau en la construcció d'una ciutadania compromesa, solidària, conscient i responsable amb respecte als drets humans i, especialment, al dret a la salut.

El nostre plantejament és aportar eines educatives per al desenvolupament de situacions d'aprenentatge significatives basades en la **metodologia d'ApS** que partisquen del potencial de l'alumnat per a promoure el desenvolupament de la personalitat, l'exercici ple dels Drets Humans i una ciutadania activa davant dels reptes de la societat actual.

L'acompanyament i la formació docent en aquest mètode d'aprenentatge s'aborda amb perspectiva interdisciplinària, de manera que implica els currículums de totes les matèries en totes les etapes, cicles i mòduls, i permet així la generació d'activitats i processos educatius que tenen en compte les competències del perfil professional de cada pla educatiu d'FPB i el context en el qual se situa el centre educatiu. D'aquesta manera, l'aprenentatge es produeix mentre es realitza un servei a la comunitat, fet que permet a centres educatius i alumnat conéixer qualsevol realitat de primera mà i establir aliances positives amb l'entorn per a aportar-li serveis.

El pla formatiu docent s'ha organitzat en **tres grans moments clau de l'ApS: preparació, realització i avaluació.**

	SUBFASE	OBJECTIUS	PASSOS RECOMANATS	PREGUNTES GUIA
FASE DE PREPARACIÓ	1. Esbós de la idea	**Generar una proposta que responga a necessitats reals i motive el grup.**	• Observar el context i detectar necessitats. • Realitzar una pluja d'idees amb l'equip. • Seleccionar la idea principal avaluant viabilitat, interés i recursos.	• Què volem aconseguir? • Per què és rellevant per al grup o la comunitat? • Quins recursos necessitarem?
	2. Relació amb els socis i les sòcies	**Identificar, implicar i coordinar agents col·laboradors (ONG, centres, famílies, institucions...).**	• Identificar socis potencials. • Negociar aportacions, rols i compromisos. • Formalitzar acords i canals de comunicació.	• Qui aporta què? • Com es comunicarà l'equip? • Quines expectatives i límits existeixen?
	3. Planificació del projecte	**Dissenyar un pla detallat amb temps, tasques, recursos i responsables.**	• Elaborar un cronograma clar. • Distribuir tasques i rols. • Definir recursos materials, humans i pressupostaris. • Anticipar riscos i preveure-hi alternatives. • Establir criteris d'èxit.	• Està tot temporalitzat? • Quins indicadors usarem per a mesurar-ne l'èxit? • Com respondrem davant d'imprevistos?
FASE DE REALITZACIÓ	4. Preparació amb el grup	Introduir el projecte i motivar el grup participant.	• Presentar objectius, activitats i rols. • Impartir formació/tallers previs. • Crear un ambient participatiu i segur.	• El grup entén el propòsit i el seu paper? • Necessiten reforç previ en alguna habilitat?
	5. Execució amb el grup	Posar en marxa les activitats i acompanyar el procés.	• Implementar activitats segons el pla. • Supervisar i donar suport al grup. • Ajustar estratègies davant d'imprevistos.	• Com mantindre la motivació i la participació? • Quins ajustos són necessaris sobre la marxa?
	6. Tancament amb el grup	Concloure el projecte i reconéixer el treball realitzat.	• Arreplegar resultats i productes finals. • Organitzar una presentació o celebració. • Obtindre *feedback* del grup sobre la seua experiència.	• Com difondre els assoliments? • Quins aprenentatges n'han sorgit?
FASE D'AVALUACIÓ	7. Avaluació multifocal	Valorar els resultats i el procés des de diverses perspectives (alumnat, professorat, socis, comunitat).	• Revisar assoliments, processos i satisfacció dels implicats. • Usar instruments variats: enquestes, entrevistes, rúbriques, observació, autoavaluació i coavaluació. • Identificar aprenentatges i àrees de millora.	• S'han acomplit els objectius inicials? • Què ha funcionat bé i què s'ha de millorar? • Quin impacte ha tingut en l'entorn?

A partir del coneixement, la comprensió i el disseny de solucions a les problemàtiques de l'entorn, l'alumnat assoleix progressivament les habilitats, els procediments i les competències d'aprenentatge necessàries (observació, classificació, anàlisi, reflexió, crítiques, presa de decisions, judicis, etc.) per a generar i donar seguiment a canvis significatius liderats per ells i elles.

Considerem que els criteris que unifiquen cada una de les fases de l'ApS amb els **objectius educatius de l'FPB i l'EpDiCG són:**

1. El foment del treball cooperatiu, la reflexió crítica i la responsabilitat en el desenrotllament de les accions, les quals estan orientades al desenvolupament de competències de treball en equip, de comunicació efectiva i d'autonomia personal.

2. La generació d'espais de reflexió i acció conscient, on l'alumnat assumeix un rol protagonista com a agent de canvi, cosa que potencia l'aprenentatge autònom i la presa responsable de decisions.

3. El vincle de la iniciativa individual amb l'acció col·lectiva a partir de processos que impulsen la creativitat, l'esperit emprenedor i la capacitat d'iniciativa de l'alumnat en projectes compartits, de manera que es potencia la planificació, la cooperació i l'organització conjunta.

4. La pertinença a la comunitat i el desenvolupament d'un sentit de ciutadania compromesa afavoreixen la integració social i cultural, així com la formació de persones capaces d'exercir els seus drets i deures.

05 | Eines didàctiques

Educació per a la Ciutadania Global per a ESO, FP i FPB

A CONTINUACIÓ, ES COMPARTEIXEN PRÀCTIQUES DISSENYADES PER DOCENTS DE CICLES FORMATIUS D'FPB, COM UN COMPENDI DE PROPOSTES DIDÀCTIQUES QUE ELS EQUIPS EDUCATIUS HAN ELABORAT PER A POTENCIAR LES BASES METODOLÒGIQUES QUE PERMETEN INCENTIVAR LA POSADA EN MARXA DE PROCESSOS D'APS A L'AULA AMB ELS ENFOCAMENTS PROPIS DE L'EPDICG EN ELS SEUS PLANS FORMATIUS.

Eines docents per a la incorporació d'EpDiCG a través del mètode ApS.

	PROJECTE	ASSIGNATURA/MÒDUL	PÀGINA
A	**IES BEATRIU CIVERA**		
1	**Cura dels embornals del clavegueram.**	Tecnologia. ESO.	p. 12
B	**IES CARLES SALVADOR**		
1	**Acompanyament de les persones majors d'Aldaia.**	Operacions auxiliars per a la configuració i explotació de sistemes informàtics. 2n FPB.	p. 14
2	**Responsabilitat mediambiental en els entorns urbans.**	Ofimàtica i arxiu de documents. 1r FPB.	p. 15
C	**IES JOSEP SEGRELLES**		
1	**Suport a la gestió sostenible de la presència de senglars en els camps de cultiu.**	Perruqueria i Cosmètica Capil·lar d'FPB.	p. 17
2	**Foment de les relacions intergeneracionals des de les cures.**	Estètica i Bellesa d'FPB.	p. 18
3	**Acompanyament de les persones grans.**	Cicle Formatiu de Grau Superior d'Integració Social d'FP.	p. 19
4	**Acompanyament a famílies en la criança i educació dels seus fills i filles.**	Cicle Formatiu de Grau Superior d'Educació Infantil d'FP.	p. 20

LA INFORMACIÓ ESTÀ ESTRUCTURADA DE LA MANERA SEGÜENT:

Les tècniques integrades en cada una de les propostes estan dissenyades tenint en compte la possibilitat de desenvolupar-les en altres nivells educatius o cicles formatius d'FP amb la flexibilitat per a estructurar les sessions, els objectius i els criteris acadèmics per a facilitar el seu desenvolupament en altres contextos educatius i juntament amb altres agents socials.

PROJECTE

Contingut central que es treballa mitjançant el mètode ApS.

CICLE FORMATIU

Nivell educatiu o família professional en la qual s'integra el projecte.

ASSIGNATURA/ MÒDUL

Assignatura en què es desenvolupa.

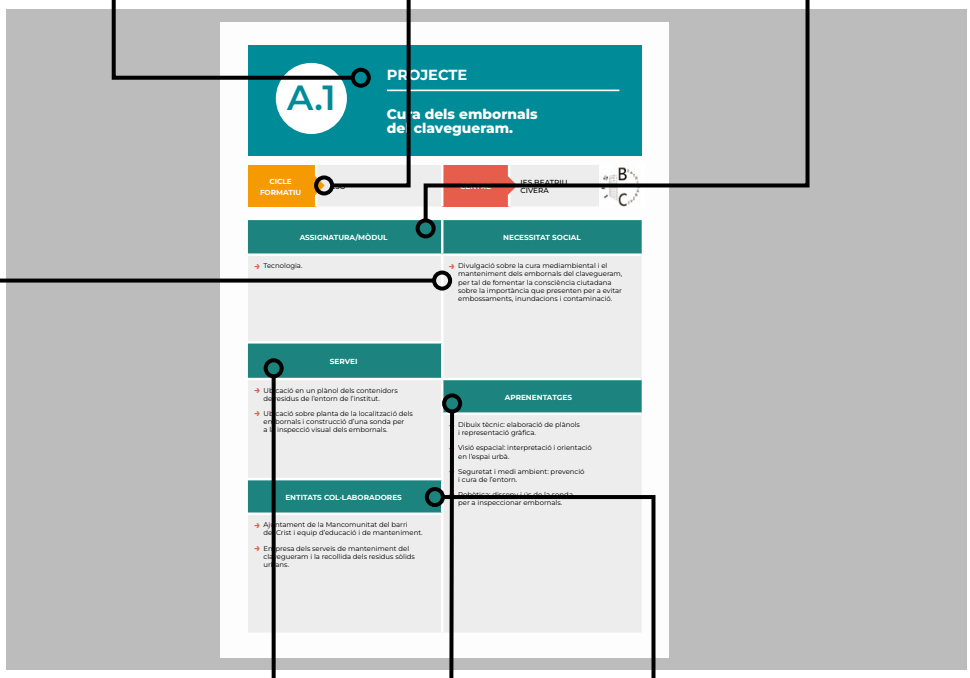

NECESSITAT SOCIAL

Problemàtica o necessitat real de la comunitat que el projecte pretén atendre.

SERVEI

Accions concretes, activitats o intervencions que desenvoluparà l'alumnat durant el projecte.

APRENENTATGES

Propòsits d'aprenentatge principals.

ENTITATS COL·LABORADORES

ONGs, ajuntaments, associacions...

A

IES BEATRIU CIVERA

Educació per a la Ciutadania Global per a ESO, FP i FPB

A.1

PROJECTE

Cura dels embornals del clavegueram.

CICLE FORMATIU	ESO	CENTRE	IES BEATRIU CIVERA

ASSIGNATURA/MÒDUL

- Tecnologia.

NECESSITAT SOCIAL

- Divulgació sobre la cura mediambiental i el manteniment dels embornals del clavegueram, per tal de fomentar la consciència ciutadana sobre la importància que presenten per a evitar embossaments, inundacions i contaminació.

SERVEI

- Ubicació en un plànol dels contenidors de residus de l'entorn de l'institut.
- Ubicació sobre planta de la localització dels embornals i construcció d'una sonda per a la inspecció visual dels embornals.

APRENENTATGES

- Dibuix tècnic: elaboració de plànols i representació gràfica.
- Visió espacial: interpretació i orientació en l'espai urbà.
- Seguretat i medi ambient: prevenció i cura de l'entorn.
- Robòtica: disseny i ús de la sonda per a inspeccionar embornals.

ENTITATS COL·LABORADORES

- Ajuntament de la Mancomunitat del barri del Crist i equip d'educació i de manteniment.
- Empresa dels serveis de manteniment del clavegueram i la recollida dels residus sòlids urbans.

B

IES CARLES SALVADOR

Educació per a la Ciutadania Global per a ESO, FP i FPB

B.1

PROJECTE

Acompanyament de les persones majors d'Aldaia.

CICLE FORMATIU	2n FPB d'Informàtica d'Oficina	CENTRE	IES CARLES SALVADOR

IES CARLES SALVADOR

ASSIGNATURA/MÒDUL

- Operacions auxiliars per a la configuració i explotació de sistemes informàtics.

SERVEI

- Acompanyament a persones majors per a reduir la soledat no desitjada.
- Activitats lúdiques per a exercitar la memòria i mantindre l'activitat mental.
- Suport pràctic en l'ús del mòbil: instal·lació i configuració d'apps, i adaptació dels dispositius a les seues necessitats.
- Participació de l'alumnat com a voluntariat de Creu Roja, amb identificació oficial (jupetí i carnet) per a generar confiança.

ENTITATS COL·LABORADORES

- Creu Roja.
- Farmamundi.

NECESSITAT SOCIAL

- Connexió generacional entre joves i persones majors.
- Superar la dificultat de les persones majors amb l'ús de la tecnologia (mòbils, apps bàsiques).
- Combatre la soledat no desitjada dels adults majors d'Aldaia (usuaris de Creu Roja).
- Activar l'autonomia i la memòria de les persones majors per a millorar-ne el benestar i la qualitat de vida.

APRENENTATGES

- Configuració bàsica d'equips informàtics en entorn monousuari.
- Gestió d'arxius i carpetes: exploració i cerca.
- Configuració de preferències d'usuari.
- Instal·lació i configuració d'aplicacions mòbils, adaptades a les necessitats de persones majors.

B.2

PROJECTE

Responsabilitat mediambiental en els entorns urbans.

CICLE FORMATIU	1r FPB en Serveis Administratius	CENTRE	IES CARLES SALVADOR

IES CARLES SALVADOR

ASSIGNATURA/MÒDUL

- Ofimàtica i arxiu de documents.

SERVEI

- L'alumnat dissenyarà materials digitals (cartells, fullets, infografies, presentacions) per:
  - Fomentar la responsabilitat mediambiental: no tirar residus al carrer, mantindre desguassos nets, separar residus, estalviar aigua.
  - Sensibilitzar la comunitat educativa i veïnal mitjançant missatges clars i visuals.
  - Difondre en xarxes socials, espais públics i centres educatius els materials per a aconseguir un impacte més ampli.

ENTITATS COL·LABORADORES

- Ajuntament d'Aldaia, concretament des de l'àrea de Medi Ambient.
- Associació mediambiental implicada en tasques de prevenció i conscienciació després de la dana.
- Greenpeace.

NECESSITAT SOCIAL

- Conscienciar la comunitat sobre la importància de mantindre hàbits sostenibles i un entorn urbà net, especialment en carrers i clavegueram.
- Promoure la prevenció davant de catàstrofes naturals com la dana, mostrant que la cura de l'entorn pot mitigar riscos.
- Implicar la ciutadania en la protecció del seu barri després d'haver viscut les conseqüències d'un desastre natural.

APRENENTATGES

- Competències digitals i comunicatives: ús d'eines digitals i ofimàtiques per a crear continguts d'impacte social.
- Treball en equip: organització i adaptació a encàrrecs reals amb finalitats socials.
- Consciència ambiental: reflexió sobre l'impacte de les accions individuals i col·lectives en l'entorn.
- Prevenció de riscos: comprensió de la importància de la prevenció davant de desastres naturals, connectant l'aprenentatge amb experiències viscudes en la dana.

IES JOSEP SEGRELLES

Educació per a la Ciutadania Global per a ESO, FP i FPB

C.1

PROJECTE

Suport a la gestió sostenible de la presència de senglars en els camps de cultiu.

CICLE FORMATIU	Perruqueria i Cosmètica Capil·lar d'FPB	CENTRE	IES JOSEP SEGRELLES

IES Josep Segrelles

ASSIGNATURA/MÒDUL

- Tècniques de tall de cabell.
- Estilisme masculí.

NECESSITAT SOCIAL

- Invasió dels senglars als camps de conreu de la zona.

SERVEI

- Selecció i recollida de cabell humà per a escampar-lo pels camps de cultiu, amb la funció de repel·lent natural que evite que aquests animals envaïsquen aquests camps.

ENTITATS COL·LABORADORES

- Cooperativa agrària de la població o la zona.
- Regidoria de Medi Ambient.

APRENENTATGES

- Fomentar en l'alumnat la comprensió que la donació de cabell pot generar un impacte positiu en els cultius i, per extensió, en tota la comunitat.
- Desenvolupar habilitats de coordinació i planificació entre l'alumnat per assegurar un repartiment just i eficient del cabell donat.
- Promoure la integració de coneixements de perruqueria amb aprenentatges d'agricultura, sostenibilitat i gestió comunitària.
- Incentivar la implicació de l'alumnat en iniciatives que contribuïsquen al benestar de l'entorn, de manera que es fomente la responsabilitat i el sentit de comunitat.

C.2

PROJECTE

Foment de les relacions intergeneracionals des de les cures.

CICLE FORMATIU	Estètica i Bellesa d'FPB	CENTRE	IES JOSEP SEGRELLES

IES Josep Segrelles

ASSIGNATURA/MÒDUL

- Cura estètica de mans i peus.
- Maquillatge.

SERVEI

- Aplicar tècniques bàsiques de manicura i pedicura per cuidar la higiene i l'estètica de mans i peus dels residents, com a forma de millorar-ne el benestar i l'autoestima.
- Col·laborar amb els majors en tallers creatius, com l'elaboració de còmics o la pintura, per tal de fomentar-ne l'estimulació cognitiva, la creativitat i la socialització.

ENTITATS COL·LABORADORES

- Residència d'Albaida.
- Farmamundi.

NECESSITAT SOCIAL

- Acostar el jovent a la residència de la 3a edat i acompanyar les persones que hi resideixen.

APRENENTATGES

- Comprendre les necessitats i característiques del col·lectiu de majors, per tal de fomentar l'empatia, el respecte i la consciència intergeneracional.
- Aprendre a organitzar en equip, i a distribuir rols i tasques per treballar de manera coordinada.
- Desenvolupar habilitats de comunicació i resolució de conflictes, de manera que es fomente un ambient de respecte, escolta activa i suport mutu.
- Fer front a situacions noves fora de l'aula, interactuant amb persones majors i participant en un entorn comunitari.
- Participar activament en la residència mostrant els coneixements adquirits en situacions reals, per tal de reforçar la responsabilitat i la implicació personal.

C.3

PROJECTE

Acompanyament de les persones majors.

CICLE FORMATIU	Cicle Formatiu de Grau Superior d'Integració Social d'FP
CENTRE	IES JOSEP SEGRELLES

IES Josep Segrelles

ASSIGNATURA/MÒDUL

- Habilitats Socials.
- Mediació.

NECESSITAT SOCIAL

- Millora del benestar emocional i social de les persones usuàries del Centre de Rehabilitació i Integració Social (CRIS).

SERVEI

- Participar en tutories i sessions de suport, compartint moments d'oci i escoltant les històries de vida dels usuaris, per tal de fomentar l'empatia i la connexió personal.
- Col·laborar en projectes i dinàmiques grupals dins del CRIS, promovent la participació activa i la integració dels usuaris en experiències educatives i recreatives.
- Participar en tallers de teatre participatiu que permeten expressar emocions, reflexionar sobre situacions personals i socials, i fomentar la comunicació i el treball en equip.
- Compartir espais i rutines diàries amb els usuaris, de forma que es promoguen relacions positives i respectuoses que reforcen la cohesió i el sentit de comunitat.

APRENENTATGES

- Identificar les necessitats dels usuaris del CRIS i dissenyar activitats adequades per respondre-hi.
- Posar en pràctica les activitats planificades i realitzar un seguiment del progrés i la participació dels usuaris.
- Desenvolupar competències com l'escolta activa, l'empatia, la resiliència i la inclusió, essencials per a la relació amb persones en situació de vulnerabilitat.
- Afavorir la integració dels usuaris en activitats grupals, provoment-ne la participació activa, el respecte i la diversitat.

ENTITATS COL·LABORADORES

- Centre de Rehabilitació i Integració Social (CRIS).

C.4

PROJECTE

Acompanyament a famílies en la criança i l'educació dels fills i filles.

CICLE FORMATIU	CENTRE
Cicle Formatiu de Grau Superior d'Educació Infantil d'FP	IES JOSEP SEGRELLES

IES Josep Segrelles

ASSIGNATURA/MÒDUL

- Serveis Infantils /Maternal (SIM).
- Didàctica de l'Educació Infantil (DEI).
- Desenvolupament Cognitiu i Motor (DCM).
- Expressió, Interacció i Comunicació (EIC).

SERVEI

- Familiaritzar-se amb l'organització i el seu funcionament per identificar les necessitats específiques de les famílies i dels xiquets i les xiquetes atesos.
- Facilitar activitats grupals que fomenten la col·laboració, el respecte mutu i la creació d'un ambient positiu i segur per a totes les persones participants.
- Organitzar i desenvolupar tallers pràctics adaptats a les necessitats del col·lectiu, en què s'aborden aspectes com els següents:
  - Alimentació saludable.
  - Jocs i activitats lúdiques.
  - Hàbits d'higiene i rutines.
  - Control emocional i gestió d'emocions.
  - Disciplina positiva i estratègies educatives.

NECESSITAT SOCIAL

- Donar suport a famílies amb necessitats específiques en la criança i l'educació dels seus fills i filles, per promoure'n el benestar i el desenvolupament integral.

APRENENTATGES

- Experimentar situacions pràctiques i reals que reflecteixen l'entorn professional del cicle formatiu.
- Interactuar amb famílies diverses per fomentar l'empatia, la comunicació efectiva, l'escolta activa i la resiliència.
- Aplicar coneixements i habilitats pròpies del cicle formatiu, com la planificació d'activitats, el disseny de tallers i el suport educatiu.
- Comprendre com el treball professional pot tindre un impacte positiu en la comunitat, de manera que es fomente la responsabilitat social i la consciència de la importància del seu rol com a futurs professionals.

ENTITATS COL·LABORADORES

- Creu Roja.
- Serveis Socials.
- Ajuntament.
- Centre de Salut.

06 | Eines d'avaluació

Educació per a la Ciutadania Global per a ESO, FP i FPB

EINA PER A AVALUAR LA INCORPORACIÓ DE L'EDUCACIÓ PER AL DESENVOLUPAMENT I LA CIUTADANIA GLOBAL EN CENTRES DE FORMACIÓ PROFESSIONAL BÀSICA

En el marc del projecte **«Dret a la salut i Aprenentatge-Servei Solidari a les aules de Formació Professional Bàsica. Del reconeixement de drets a la mobilització juvenil per a la transformació social»**, s'inicia una nova etapa que contempla la conformació de comissions mixtes integrades per professorat i membres dels equips directius dels centres de Formació Professional participants.

Aquestes comissions tindran com a finalitat dur a terme un procés d'**autoavaluació** orientat a analitzar de manera crítica la incorporació de l'enfocament d'Educació per al Desenvolupament i la Ciutadania Global (EpDiCG) en les accions impulsades per cada centre educatiu.

Per a fer-ho, es definiren criteris basats en les competències bàsiques de l'EpDiCG, que ajuden a valorar-ne el grau d'incorporació i els canvis principals aconseguits al voltant de les temàtiques treballades en el projecte. Aquests criteris també facilitaran la coherència entre les eines avaluatives dels centres i les pròpies de l'EpDiCG, de manera que se n'afavorirà la integració en les programacions i en la dinàmica general del centre.

L'autoavaluació inclourà la revisió de projectes educatius, programacions anuals i unes altres activitats, amb la finalitat d'identificar la presència d'elements d'EpDiCG i generar una reflexió crítica que n'oriente la consolidació. En aquest marc, l'eina es concep com un recurs didàctic pràctic que dona suport al professorat en la incorporació de l'EpDiCG en els mòduls d'FPB, de manera que fomente la participació activa de les docents i dels docents en la seua elaboració i n'enfortisca les capacitats. A més, cerca contribuir a la institucionalització de l'enfocament en els centres educatius, per tal d'assegurar-ne la integració efectiva en les programacions dels grups participants.

L'eina consisteix en una matriu d'avaluació. Cada comissió avaluadora haurà d'emplenar una (1) matriu de manera grupal. Per a emplenar-la, haurem d'assignar a cada acció que avaluem una valoració numèrica del 0 al 3, en cada un dels criteris. En finalitzar, les accions avaluades obtindran una puntuació global, que podrà aténer un màxim de 30 punts.

Abans de procedir amb l'autoavaluació, coneixerem amb major detall allò que haurem d'avaluar. A continuació, trobarem fitxes de contingut corresponents als criteris. Aquestes contenen, en primer lloc, les explicacions i definicions dels criteris. Després, trobem una secció on s'estableix la forma com els criteris es veurien operacionalitzats en un projecte educatiu, una programació anual o una activitat. D'aquesta manera podrem identificar en quin grau aquell criteri s'està materialitzant –o no– al nostre centre. Finalment, trobarem una sèrie d'orientacions per tal d'avaluar l'acompliment del criteri i assignar-li el valor numèric que considerem que s'hi ajusta millor. La finalitat d'aquestes puntuacions és facilitar la identificació de les accions que actualment es troben més allunyades de l'EpDiCG (els nostres punts febles), aquelles que tenen un potencial més alt per a ampliar la posada en pràctica d'aquest enfocament (les nostres àrees d'oportunitat) i les que ja són un exemple concret d'EpDiCG en el centre (és a dir, els nostres punts forts).

És important que les puntuacions que atorguem siguen el resultat d'una vertadera discussió entre el professorat i les persones representants de l'equip directiu que conformen la comissió avaluadora de cada centre, perquè són qui millor coneixen les accions que estarem avaluant i els qui lideraran la plena incorporació de l'enfocament d'Educació per al Desenvolupament i la Ciutadania Global en la seua comunitat educativa.

MATRIU PER A AVALUAR LA INCORPORACIÓ DE L'EPDICG EN CENTRES DE FORMACIÓ PROFESSIONAL BÀSICA

CRITERI A AVALUAR		PUNTUACIÓ ENTRE 0-3 QUE S'ATORGA A CADA ACCIÓ AVALUADA							
		Acció 1	Acció 2	Acció 3	Acció 4	Acció 5	Acció 6	Acció 7	Acció 8
1	**Contingut** relacionat amb temàtiques d'EpDiCG								
2	Posada en pràctica de **metodologies** d'EpDiCG								
3	Pertinència dels **materials i eines** utilitzats								
4	Presència de l'**enfocament *glocal***								
5	Aplicació de les **perspectives de gènere i interseccionalitat**								
6	Incorporació d'un **enfocament intercultural**								
7	Aplicació de l'enfocament basat en **Drets Humans (EBDH)** amb èmfasi en el **dret a la salut**								
8	Presència de l'enfocament de **salut planetària**								
9	Cerca del **desenvolupament d'habilitats relacionals** de l'estudiantat								
10	Cerca del **desenvolupament d'actituds i valors** relacionats amb l'EpDiCG en l'estudiantat								
TOTAL									

CRITERIS A AVALUAR

1- CONTINGUT RELACIONAT AMB LES TEMÀTIQUES D'EDUCACIÓ PER AL DESENVOLUPAMENT I LA CIUTADANIA

Explicació del criteri

L'Educació per al Desenvolupament i la Ciutadania Global (EpDiCG) és un enfocament d'educació basat en la idea que pertanyem a una comunitat que va més enllà de les fronteres dels nostres països. Hi ha una comunitat global que és interdependent en els àmbits culturals, socials, econòmics, polítics, ambientals, etc. A causa d'aquestes interconnexions tan fortes, des de l'EpDiCG es considera summament important desenvolupar en les estudiants i els estudiants un sentit de ciutadania global i de compartir les responsabilitats respecte al nostre món i a allò que hi ocorre (UNESCO, 2024).

D'acord amb l'Organització de les Nacions Unides per a l'Educació, la Ciència i la Cultura (UNESCO), l'objectiu principal de l'EpDiCG és fer aportacions a les transformacions necessàries per a construir un món més «inclusiu, just i pacífic» (UNESCO, 2024). Per això, des d'aquest enfocament es busca que les estudiants i els estudiants adquirisquen coneixements sobre la història i l'actualitat a nivell local, nacional i mundial (posant l'èmfasi en les connexions entre aquests àmbits). També es busca obrir espais d'aprenentatge i discussió sobre les dinàmiques del poder, les identitats personals i col·lectives, i el respecte a les diversitats; així com les accions individuals i col·lectives per a fer front als desafiaments globals i locals.

Operacionalització del criteri

A continuació, fem una llista dels continguts temàtics d'EpDiCG promoguts tant per la UNESCO com per l'Estratègia d'Educació per al Desenvolupament en l'àmbit formal de la Comunitat Valenciana 2025-2030 (EnDavant). Aquests temes haurien de ser abordats i discutits en la programació o activitat que se sotmet a avaluació. O bé, formar part de les prioritats o valors manifestats en el projecte educatiu del centre de formació.

- Les desigualtats estructurals locals i globals, i les seues repercussions en els drets, la justícia social, el desenvolupament sostenible i la pau.
- Els mecanismes de poder i els processos de presa de decisions polítiques, legislatives i normatives.
- Les formes de participació ciutadana crítica, per exemple mobilització social, agència política, incidència i aliances comunitàries.
- Les interdependències entre el Nord i els Suds Globals i el reconeixement de les seues veus i els seus sabers en condicions d'igualtat.
- Les interrelacions entre diferents subgrups poblacionals (edat, gènere, origen, cultura, religió, diversitat funcional, orientació sexual, etc.).
- Els tipus de desigualtats i discriminacions, les seues manifestacions i les múltiples opressions que generen exclusió.
- La igualtat de gènere i els feminismes com a claus per a la transformació social i la sostenibilitat de la vida.
- Les problemàtiques globals i locals (migracions, crisis de refugiats, exclusió juvenil, crisi climàtica, les seues causes, factors i actors implicats).
- El desenvolupament humà sostenible i transformador: drets humans, dret a la salut, educació ambiental, consum responsable, cures i sostenibilitat de la vida.
- L'educació per a la pau i la no-violència (conflictes en els nivells interpersonal, social i internacional; anàlisi crítica i transformació pacífica i cooperativa).
- Les identitats personals, col·lectives i comunitàries com a elements dinàmics i interdependents.
- El reconeixement, el respecte i la valoració de les diversitats culturals, socials i d'identitat.
- La història i les aportacions dels moviments socials: dones, treballadors i treballadores, pobles indígenes, minories, ecologistes, antiracistes i per la justícia global.
- La identitat col·lectiva i els valors compartits per la ciutadania global en un món interdependent.

Orientacions per a avaluar l'acompliment del criteri

Puntuació atorgada	RAONAMENT DE LA PUNTUACIÓ
3	El grup avaluador considera que en el projecte educatiu, en la programació anual o en l'activitat avaluada s'aborda de manera profunda i exhaustiva un o diversos dels continguts temàtics que formen part de l'EpDiCG i que es fa des d'una perspectiva de desenvolupament humà integral i de ser ciutadans i ciutadanes globals.
2	El grup avaluador considera que en el projecte educatiu, en la programació anual o en l'activitat avaluada s'aborda de manera adequada un o diversos dels continguts temàtics que formen part de l'EpDiCG.
1	El grup avaluador considera que en el projecte educatiu, en la programació anual o en l'activitat avaluada no s'aborden precisament aquests temes, però sí que es tracten o s'esmenten de manera superficial assumptes socials, polítics, econòmics, culturals o ambientals que tenen el potencial de ser adaptats d'una manera millor per tal d'enllaçar-los amb l'EpDiCG.
0	El grup avaluador considera que en el projecte educatiu, en la programació anual o en l'activitat avaluada no s'aborda cap contingut implícitament o explícitament relacionat amb l'EpDiCG, i que, a causa del format de l'acció o del document, no existeix la possibilitat d'adaptar-los a aquest enfocament.

2- POSADA EN PRÀCTICA DE METODOLOGIES D'EPDICG

Explicació del criteri

L'EpDiCG empra metodologies actives, participatives i col·laboratives inspirades en l'educació popular i en les pedagogies crítiques. A partir d'aquestes visions, l'aprenentatge ha de ser i d'estar contextualitzat. L'educació juga un paper clau a l'hora de qüestionar les exclusions i els abusos de poder en les nostres societats. Fomentar un pensament crític implica que l'estudiantat identifique i pose nom a les situacions de discriminació, violència i desigualtat que hi ha al seu voltant, per a posteriorment reflexionar des de les teories i passar a un moment d'acció. Des d'aquestes perspectives, tothom som subjectes partícips de la història, amb capacitat de fer-hi transformacions, i disposem de referents locals o globals de persones que han aconseguit canvis en els seus contextos (Ortega Valencia i Peñuela Contreras, 2017: *Educación popular y pedagogías críticas en América Latina y el Caribe*, 2024; Montero de Espinosa Ramos i Jiménez Vivas, 2025).

Les pedagogies crítiques també prevenen que l'educació es torne una relació desigual de poder. Des de la pràctica d'una pedagogia crítica i popular, la relació es dona entre iguals. Tant professorat com estudiants poden proposar temes i construir coneixement de manera col·lectiva i des de les seues pròpies experiències. Des d'aquesta perspectiva, pretenem que no existisca a les aules la por d'expressar, i que establim relacions basades en el diàleg i emmarcades sempre en el respecte.

Operacionalització del criteri

A continuació, fem una llista exemples de mètodes i tècniques d'EpDiCG reconegudes en l'Estratègia d'Educació per al Desenvolupament en l'àmbit formal de la Comunitat Valenciana 2025-2030 (EnDavant). Tanmateix, si el centre educatiu en contempla, promou o implementa unes altres dins del seu projecte educatiu, les seues programacions anuals o les seues activitats que complisquen amb les mateixes característiques i finalitats, també s'estarà complint amb el criteri.

- Treball per projectes (projectes de cicle, aula o centre que connecten la realitat local amb els desafiaments globals, de manera que fomenten la investigació crítica, la interdependència Nord–Suds Globals i la proposta d'alternatives transformadores).
- Aprenentatge cooperatiu i grupal (dinàmiques que promoguen la corresponsabilitat, l'equitat en la presa de decisions i el reconeixement de les diversitats, per tal d'afavorir la cohesió i l'aprenentatge des de la diferència).
- Mètodes d'aprenentatge experiencial, com l'Aprenentatge-Servei, que promoguen l'obertura de la comunitat educativa cap a altres actors i actores de l'entorn, la solidaritat i el compromís ciutadà, a través de la vinculació i l'aplicació de coneixements (Ministeri d'Educació i Formació Professional, 2023).
- Altres mètodes d'aprenentatge vivencial (dramatitzacions, jocs de rol, simulacions i narratives que permeten posar-se en el lloc de l'altre, analitzar conflictes i explorar solucions des de la cooperació i la no-violència).
- Accions solidàries amb mirada crítica (voluntariat, campanyes o mercats ambulants que no sols sensibilitzen sobre causes socials, sinó que també qüestionen estructures de desigualtat i promoguen incidència i participació activa).
- Tallers i taules redones amb persones i entitats que treballen en l'àmbit del desenvolupament humà i sostenible, com poden ser les organitzacions no governamentals, homes i dones que són líders comunitaris, associacions, etc.
- Posades en comú, tertúlies dialògiques, debats, discussions grupals i altres espais per a compartir diferents experiències i punts de vista, en els quals es practique l'escolta activa, el respecte i el pensament crític.
- Estudis de cas amb enfocament local-global (anàlisi de realitats específiques que evidencien interdependències, desigualtats estructurals i alternatives des dels Suds Globals).
- Activitats que fomenten les habilitats de resolució de problemes, l'exploració creativa de solucions i la presa de decisions.
- Llenguatges artístics i mitjans audiovisuals (ús d'arts plàstiques, música, fotografia, literatura, cinema i audiovisuals com a recursos per a suscitar la reflexió crítica, l'empatia i el compromís social).
- Activitats que contribuïsquen a millorar la convivència i a previndre conflictes en el centre educatiu, per exemple: les tutories entre iguals o el model dialògic de resolució de conflictes[1].

1 *Aquest model consisteix en la creació de normes de convivència dialogades i consensuades a les aules, amb les estudiants i els estudiants (Generalitat Valenciana, 2023).*

Orientacions per a avaluar l'acompliment del criteri

Puntuació atorgada	RAONAMENT DE LA PUNTUACIÓ
3	En el plantejament i en l'execució actual del projecte educatiu, la programació anual o l'activitat avaluada es reconeixen, promouen o implementen aquestes metodologies (o unes altres amb característiques i finalitats similars). Això es fa per mitjà de diverses mencions explícites de les metodologies d'EpDiCG i de descripcions detallades d'aquestes i dels seus propòsits. A més, la posada en pràctica es fa des d'una perspectiva de desenvolupament humà integral i de ciutadania global.
2	En el plantejament i en l'execució actual del projecte educatiu, la programació anual o l'activitat avaluada es reconeixen, promouen o implementen aquestes metodologies (o unes altres amb característiques i finalitats similars), però sense esmentar-les de manera expressa com a metodologies d'EpDiCG. Així i tot, s'inclouen detalls importants en les descripcions que els confereixen aquest sentit d'educació per a la ciutadania global.
1	En el plantejament i en l'execució actual del projecte educatiu, la programació anual o l'activitat avaluada no es fa referència al fet que les metodologies emprades corresponguen a les de l'EpDiCG, ni s'ofereixen detalls en les descripcions que els conferisquen aquest sentit. Tanmateix, es podrien fer modificacions per tal de tornar expressa aquesta vinculació amb l'educació per a la ciutadania global.
0	En el projecte educatiu, la programació anual o l'activitat avaluada no s'impulsa ni s'implementa l'ús d'aquestes metodologies, i no es considera que siga possible fer-hi cap modificació per tal de poder implementar-les.

3- PERTINÈNCIA DELS RECURSOS I DE LES EINES UTILITZADES RESPECTE ALS PRINCIPIS DE L'EPDICG

Explicació del criteri

Un altre element que és molt important considerar en aquest procés d'autoavaluació és el tipus de recursos, activitats, materials, mecanismes i eines didàctiques que s'utilitzen en el centre educatiu, per tal de garantir que aquests estiguen en sintonia amb els principis i els valors que es promouen des de l'Educació per al Desenvolupament i la Ciutadania Global.

Operacionalització del criteri

Es considerarà que els recursos i les eines didàctiques són pertinents respecte als principis i valors de l'EpDiCG si, dins dels projectes educatius dels centres, les programacions anuals i les activitats, es prenen en consideració els aspectes següents:

- Els projectes educatius promouen la descentralització, de manera que es puguen posar en pràctica processos més democràtics i participatius en l'administració i organització del centre educatiu (Jares 1995).
- Els recursos i eines estan contextualitzats per al territori i l'entorn en què s'apliquen. És a dir, estan adaptats a les característiques i a les necessitats específiques.
- Els projectes educatius, programacions i activitats són flexibles i adaptables per a garantir la participació d'estudiants amb diferents estils d'aprenentatge, capacitats i intel·ligències.
- S'eliminen dels recursos i de les eines tots aquells termes i totes aquelles pràctiques que podrien estar incorrent en algun biaix o en la reproducció d'algun estereotip.
- Les programacions i les activitats tendeixen a l'ús de materials didàctics que propicien la participació de la major quantitat d'estudiants possible.
- Els projectes educatius, les programacions o les activitats no recauen en situacions que es puguen considerar com a manifestacions de violència, tals com: utilitzar un estil de comunicació antidialògic, permetre mètodes de disciplina agressius o un altre tipus d'accions que atempten contra la dignitat de les persones integrants de la comunitat educativa, reproduir explícitament o implícitament jerarquies socials o instar a les rivalitats i a la competència de manera excessiva (en detriment de fomentar la cooperació).
- Es promouen cada vegada més les avaluacions de tipus qualitatiu i que tinguen en compte els processos en conjunt (no únicament els resultats). Igualment, es considera important avaluar la qualitat de la participació de les estudiants i dels estudiants, i del respecte d'aquests cap a les normes de convivència del centre (Jares 1995).
- Es contempla que també l'estudiantat tinga mecanismes per a avaluar el personal que forma part del centre.
- Les accions, els recursos i les eines didàctiques que es proposen no incorren ni fomenten l'ús innecessari o el desaprofitament de materials.
- A través dels recursos i les eines contemplats en els projectes educatius, les programacions o les activitats, es promou el reciclatge o la reutilització de materials, així com el consum responsable i ètic.

Orientacions per a avaluar l'acompliment del criteri

Puntuació atorgada	RAONAMENT DE LA PUNTUACIÓ
3	Les eines, els recursos i els mecanismes contemplats o empleats en el projecte educatiu, en la programació o en l'activitat avaluada compleixen diverses de les característiques de la llista, com ara la descentralització i democratització de processos, la contextualització i l'adaptabilitat de les eines i recursos didàctics, l'eliminació de manifestacions de violència o evitar el desaprofitament de materials, entre d'altres. La comissió considera que són eines, recursos o mecanismes congruents amb els principis de transformació social que promou l'EpDiCG.
2	Les eines, els recursos i els mecanismes contemplats o empleats en el projecte educatiu, en la programació o en l'activitat avaluada compleixen almenys dues (2) de les característiques descrites prèviament. N'hi hauria prou amb realitzar alguns ajustos per a incrementar-ne l'alineació amb un major nombre de característiques de la llista, i així augmentar-ne la congruència amb els principis de l'EpDiGC.
1	Les eines, els recursos i els mecanismes contemplats o empleats en el projecte educatiu, en la programació o en l'activitat avaluada compleixen una (1) de les característiques descrites. Tanmateix, es requereixen diverses modificacions per tal de poder alinear-los amb els criteris de l'EpDiCG. Encara així, el grup avaluador considera que tenen un potencial que seria important explorar.
0	Les eines, els recursos i els mecanismes contemplats o empleats en el projecte educatiu, en la programació o en l'activitat avaluada no compleixen cap dels criteris de pertinència respecte de l'EpDiCG i, després de la reflexió grupal, es considera que no és recomanable continuar utilitzant-los.

4- PRESÈNCIA DE L'ENFOCAMENT GLOCAL

Explicació del criteri

La perspectiva *glocal* es basa a reconéixer que l'àmbit local i global estan interconnectats i, per tant, allò que ocorre en l'un afecta l'altre. La finalitat d'aquesta perspectiva és enfortir els coneixements i les habilitats necessàries per a fer front a problemàtiques globals a través d'accions locals.

L'hegemonia del «global/universal», que sol imperar en la nostra manera de pensar, ignora que allò que s'esdevé en les comunitats i els territoris també té repercussions en una escala internacional. Això ens pot dur a invisibilitzar característiques particulars de certs contextos, i a cometre l'error de pensar que a tot arreu les coses es donen de la mateixa manera (Tosello i Salto 2019). Per això és primordial transmetre a la comunitat educativa la importància d'establir connexions entre els assumptes globals i els de les nostres pròpies comunitats, així com entre el passat i el present.

Entre els desafiaments més importants de l'EpDiCG i de l'enfocament *glocal* hi ha el d'evitar que es reforcen les nocions del «Nord Global desenvolupat» i del «Sud Global subdesenvolupat» (Sklad, Friedman, Park i Oomen 2016; Tosello i Salto 2019). Aquest tipus d'expressions han de ser abordades de manera crítica, per tal de comprendre com és que les desigualtats van arribar a existir i per què continuen presents. Per això, les referències històriques es tornen una eina poderosa per a educar (Tosello i Salto 2019).

Operacionalització del criteri

Seguint les directrius de l'Estratègia d'Educació per al Desenvolupament en l'àmbit formal de la Comunitat Valenciana 2025 – 2030 (EnDavant), un projecte educatiu, una programació o una activitat aplica l'enfocament global si:

- Promou una visió completa de ciutadania global crítica que reconeix drets, responsabilitats i capacitat d'agència per a transformar les realitats locals i globals.
- Fomenta l'autoreconeixement d'estudiants i comunitat educativa com a ciutadanes i ciutadans interdependents, part d'un món compartit i divers.
- Reconeix que els esdeveniments globals tenen implicacions en les situacions locals, i a la inversa (amb atenció especial a les implicacions en la salut).
- Fomenta la pràctica d'una ciutadania activa tant en l'àmbit local com en l'àmbit global.
- Promou les accions d'incidència política i de mobilització social al voltant de causes locals i globals.
- Introdueix la noció de justícia social i ambiental, explorant les connexions entre desigualtats estructurals, relacions de poder històriques i problemàtiques actuals.
- Atorga importància especial a les perspectives crítiques i històriques, identificant les connexions entre el que va ocórrer en el passat i les problemàtiques actuals.
- Incita a l'obertura del centre de formació cap a l'entorn on se situa, i ho fa consultant i involucrant altres actors i actores de la localitat.
- Treballa o convida a treballar en xarxa juntament amb altres actors i actores, tant locals com externs i externes.

Orientacions per a avaluar l'acompliment del criteri

Puntuació atorgada	RAONAMENT DE LA PUNTUACIÓ
3	El grup avaluador considera que aquest projecte educatiu, aquesta programació o aquesta activitat consciencia la comunitat educativa sobre la ciutadania global i les interconnexions entre el que és local i el que és global, i que promou accions en els dos àmbits (tant local com global). També que, a través de la planificació i implementació del projecte educatiu, la programació o l'activitat, es promou el treball en xarxa amb altres actors i actores.
2	El grup avaluador considera que aquest projecte educatiu, aquesta programació o aquesta activitat consciencia la comunitat educativa sobre les interconnexions entre el que és local i el que és global, i que promou accions en un o en els dos àmbits (local o global). Així mateix, es considera que el projecte educatiu, la programació o l'activitat té el potencial de treballar en xarxa i de donar pas a l'obertura d'espais compartits amb altres actors i actores de la comunitat.
1	El grup avaluador considera que aquest projecte educatiu, aquesta programació o aquesta activitat consciencia la comunitat educativa sobre les interconnexions entre el que és local i el que és global. Tot i això, s'hi troba a faltar el component de l'acció. Encara així, es considera que hi ha potencial per a motivar aquesta pràctica.
0	El grup avaluador no considera que aquest projecte educatiu, aquesta programació o aquesta activitat tinga en compte o aplique l'enfocament *glocal*.

5- APLICACIÓ DE LA PERSPECTIVA DE GÈNERE I INTERSECCIONALITAT

Explicació del criteri

Tal com estableix l'Estratègia d'Educació per al Desenvolupament en l'àmbit formal de la Comunitat Valenciana 2025-2030 (EnDavant), cada persona està conformada per múltiples identitats, diverses, inclusives i canviants, que han de ser reconegudes, valorades i respectades. Aquestes identitats, travessades per les nostres experiències, pertinences i contextos, poden ser motiu d'inclusió o d'exclusió segons les concepcions socials dominants, moltes vegades influïdes per dinàmiques històriques de poder i visions hegemòniques que es tradueixen en estereotips, discriminacions i opressions. Des de l'educació, i en coherència amb una Educació per al Desenvolupament evolucionada, tenim l'oportunitat de formar una ciutadania global crítica, conscient i corresponsable, capaç de qüestionar les desigualtats, actuar des del respecte a la diversitat i la interdependència de la vida, i promoure relacions basades en l'equitat, la justícia social i ambiental i la sostenibilitat de la vida. L'educació, entesa com a procés transformador, vivencial i emancipador, ha de fomentar el diàleg de sabers, la reflexió crítica i l'acció col·lectiva, per a construir societats diverses i pacífiques on totes les persones puguen exercir plenament els seus drets i contribuir a les cultures de pau i solidaritat global.

La perspectiva de gènere permet analitzar les diferències en les condicions de vida d'homes i dones, per tal de comprendre com els rols socialment assignats generen desigualtats en l'accés a recursos, oportunitats i drets. L'enfocament interseccional complementa aquesta anàlisi en reconéixer que les desigualtats no s'expliquen només pel gènere, sinó també per la interacció d'altres eixos de discriminació com la raça, la classe social, l'orientació sexual, l'edat o la diversitat funcional. Ambdós enfocaments, en aplicar-se conjuntament, conviden a comprendre la diversitat d'experiències i a dissenyar accions i polítiques més justes i inclusives, que responguen a les necessitats específiques de cada grup i promoguen la igualtat d'oportunitats per a totes les persones.

Operacionalització del criteri

Es podrà considerar que els projectes educatius, les programacions i altres activitats desenvolupades pels centres educatius posen en pràctica la perspectiva de gènere i interseccionalitat, si:

- Es promou el reconeixement i el respecte de les diferències i les diferents identitats de les persones.
- Es fomenta una actitud d'apreciació cap a les diferències i les identitats, visibilitzant les aportacions que aquestes fan als nostres diferents espais.
- Es tenen en compte les necessitats específiques que tenen les persones i els grups que es podrien trobar en situació de vulnerabilitat quan estem en processos de planificació i d'execució d'instruments i accions.
- Es fomenta la participació de les dones i membres d'altres col·lectius en òrgans de presa de decisions i en els processos d'elaboració d'instruments, plans o activitats.
- Es proporcionen les condicions necessàries per a que les aules i altres espais del centre educatiu siguen segurs per a cada integrant de la comunitat educativa.
- Es fomenta la participació de les persones i grups en condició de vulnerabilitat en les discussions en classe.
- Es reflexiona sobre les diferents implicacions que cada assumpte social, polític, econòmic, cultural o ambiental té per a cada persona d'acord amb les identitats (i amb atenció especial al seu exercici del dret a la salut).
- Es denuncien i eliminen els comportaments violents i les pràctiques discriminatòries basats en elements que constitueixen les identitats de les persones membres de la comunitat educativa.
- S'estableixen vies per a l'atenció de persones que hagen patit algun tipus de violència (com ara violència de gènere o assetjament, entre d'altres).
- El llenguatge, les imatges i altres elements continguts i utilitzats en els llibres de text i altres recursos didàctics no reprodueixen estereotips de gènere ni un altre tipus d'expressions violentes relacionades amb algun col·lectiu poblacional en particular, i són inclusius amb les diverses identitats.

- Existeixen marcs normatius, polítiques i protocols al centre educatiu que establisquen la igualtat en el tracte i en les oportunitats per a totes les persones que conformen la comunitat educativa.
- Es tenen marcs normatius i activitats que busquen sensibilitzar, capacitar i formar en perspectiva de gènere el professorat (Solís 2016), l'equip administratiu i altres integrants de la comunitat educativa (com ara també les famílies de l'estudiantat).
- Es contempla el desenvolupament de competències cognitives i conductuals en les estudiants i els estudiants, en matèria d'igualtat de gènere, interseccionalitat i respecte per la diversitat.
- Es promou i implementa el llenguatge inclusiu.

Orientacions per a avaluar l'acompliment del criteri

Puntuació atorgada	RAONAMENT DE LA PUNTUACIÓ
3	El grup avaluador considera que s'ha aplicat l'enfocament de gènere i interseccionalitat tant en la planificació com en l'execució del projecte educatiu, de la programació o de l'activitat avaluada. També es considera que s'ha aconseguit una participació significativa de dones i de membres d'altres col·lectius que podrien estar en situacions de vulnerabilitat, i que el grup objectiu reconeguera els valors d'allò que cada persona aporta a través de la seua identitat. A més, l'acció avaluada fa ús del llenguatge inclusiu.
2	El grup avaluador considera que s'ha aplicat l'enfocament de gènere i d'interseccionalitat en alguna de les fases de planificació o execució del projecte educatiu, de la programació o de l'activitat avaluada. També es considera que s'hi ha promogut el reconeixement de diferents identitats. No obstant això, s'hi ha fet poc ús del llenguatge inclusiu.
1	El grup avaluador considera que, encara que no s'haja aplicat explícitament l'enfocament de gènere i d'interseccionalitat, el projecte educatiu, la programació o l'activitat avaluada té el potencial de generar discussions al voltant d'aquests temes. No obstant això, no s'hi ha fet ús del llenguatge inclusiu i aquesta és una cosa que es podria implementar.
0	El grup avaluador considera que no s'ha aplicat l'enfocament de gènere ni la interseccionalitat en cap fase del projecte educatiu, de la programació o de l'activitat avaluada. No s'hi ha fet ús del llenguatge inclusiu. Així mateix, es considera que el projecte, la programació o l'activitat podria contribuir a reproduir formes de violència en contra dels grups poblacionals vulnerabilitzats.

6- INCORPORACIÓ D'UN ENFOCAMENT INTERCULTURAL

Explicació del criteri

L'educació intercultural va més enllà de la simple coexistència de cultures (pròpia de la multiculturalitat) i promou una convivència basada en el respecte, la igualtat i el diàleg entre persones de diferents orígens. No es limita al treball amb estudiants immigrants o minories, sinó que busca desenvolupar en tota la comunitat educativa les competències, les actituds i els coneixements necessaris per a desenvolupar-se en societats diverses i canviants. Des d'una mirada crítica, aquest enfocament impulsa la reflexió sobre la cultura majoritària i les minoritàries, fomenta el reconeixement i la valoració de les diferències, i es converteix en una eina per a desmuntar prejudicis, superar visions etnocèntriques i construir relacions pacífiques i inclusives.

Operacionalització del criteri

Es podrà considerar que els projectes educatius, les programacions i altres activitats desenvolupades pels centres educatius posen en pràctica l'enfocament intercultural en l'educació si:

- Es reconeix i es promou una valoració positiva de les diferències culturals, religioses i socials que existeixen en les nostres comunitats.
- Es promou la igualtat d'oportunitats i es rebutja la discriminació per motiu cultural, religiós, de raça o ètnic, o per nacionalitat.
- Es compta amb protocols i altres instruments per a abordar la discriminació i les pràctiques racistes i xenòfobes.
- Es té en compte el context local de la comunitat educativa per reflectir aquestes diversitats culturals en els projectes educatius, en les programacions dels cursos i en les activitats, i tots els grups poblacionals que componen la comunitat educativa es veuen reflectits en els marcs normatius o les accions.
- Es construeix la trama curricular tenint en compte les diferents interrelacions entre col·lectius diversos dins de la comunitat educativa, i altres cultures del país i del món (Salazar 2009).
- Es contempla la interculturalitat dins de les competències cognitives i conductuals que es volen desenvolupar en l'estudiantat.
- S'obrin espais de diàleg entre persones de cultures i religions diferents.
- Es desenvolupen diàlegs crítics sobre les desigualtats i discriminacions que es donen per motius culturals o religiosos.
- S'aborden críticament i es desmunten els estereotips i les associacions negatives que es fan respecte de les diferents cultures, religions, races, ètnies i nacionalitats.
- Es garanteix la participació i l'exposició de diferents punts de vista, cosmovisions o perspectives quan s'aborden esdeveniments històrics o recents, per tal de proporcionar un panorama complet i no només una versió de les històries.
- Es reconeixen i es visibilitzen les diferents cultures, els diferents idiomes i les diferents religions que convergeixen al centre educatiu.
- Es realitzen activitats per sensibilitzar i formar l'estudiantat, el professorat i altres membres de la comunitat educativa en matèria d'interculturalitat.
- Es contempla la participació de persones pertanyents a minories en òrgans de presa de decisió del centre o en associacions d'estudiants.
- Es promouen espais perquè les persones que integren la comunitat educativa discutisquen i proposen alternatives quant a com podem transformar les desigualtats i discriminacions, especialment escoltant membres dels col·lectius vulnerabilitzats.
- Es fan crides d'atenció sobre l'ús d'expressions lingüístiques o paraules que puguen donar peu a veure les diferències com a negatives o a reforçar els estereotips.
- S'empren imatges i recursos audiovisuals que representen la diversitat del centre educatiu en els materials didàctics.
- S'adapten els materials didàctics i altres instruments (per exemple, les avaluacions, els documents per a procediments administratius o els documents per a informar les famílies) per a les estudiants i els estudiants que pogueren tindre alguna dificultat amb l'idioma o amb els mètodes d'aprenentatge (Blasco, Bueno i Torregrosa 2004).

- Es promouen mecanismes que reforcen la convivència i la integració d'estudiants que pertanyen a grups minoritaris (per exemple, acompanyament per part d'un/a estudiant autòcton/a) (Ladrón i Navarro 2009).
- Es discuteix sobre les diferents percepcions, problemes, aportacions, etc. que existeixen relacionats amb la salut en les cultures, països i regions de procedència de les persones que formen part de la comunitat.

Orientacions per a avaluar l'acompliment del criteri

Puntuació atorgada	RAONAMENT DE LA PUNTUACIÓ
3	El grup avaluador considera que s'ha aplicat l'enfocament intercultural en les diferents fases (planificació, implementació i avaluació) del projecte educatiu, de la programació o de l'activitat avaluada. També es considera que s'ha aconseguit una representació i participació dels diversos col·lectius culturals i religiosos que formen part de la comunitat educativa a través d'aquesta activitat, programació o projecte educatiu.
2	El grup avaluador considera que s'ha aplicat l'enfocament intercultural en alguna de les fases (planificació, implementació o avaluació) del projecte educatiu, de la programació o de l'activitat avaluada. S'ha promogut el reconeixement de la diversitat cultural o religiosa a través de l'ús d'exemples en alguna activitat o programació, o mitjançant el fet d'esmentar-la en el projecte educatiu del centre.
1	El grup avaluador considera que, encara que no s'haja aplicat explícitament l'enfocament intercultural, el projecte educatiu, la programació o l'activitat avaluada té potencial per a generar diàlegs al voltant d'aquests temes i promoure el respecte i l'apreciació de la diversitat cultural o religiosa.
0	El grup avaluador considera que no s'ha aplicat l'enfocament intercultural en el projecte educatiu, en la programació o en l'activitat avaluada. Igualment, es considera que l'activitat o normativa mateix pot contribuir a reproduir formes de violència (com ara la reproducció d'estereotips, la invisibilització de col·lectius, etc.).

7- APLICACIÓ DE L'ENFOCAMENT BASAT EN DRETS HUMANS (EBDH) AMB ÈMFASI EN EL DRET A LA SALUT

Explicació del criteri

L'educació ha d'estar orientada envers la facilitació del desenvolupament de les personalitats de l'estudiantat i la preparació per a exercir-ne plenament els drets humans (Art. 6 LOMLOE). Partint d'aquests propòsits, el sentit de l'educació és formar-nos, capacitar-nos i sensibilitzar-nos perquè contribuïm a la creació i manteniment d'una «cultura universal dels drets humans» (Del Pozo 2016). Treballar des de l'Enfocament Basat en Drets Humans (EBDH) és reconéixer que aconseguir el desenvolupament està directament relacionat amb com de bé podem exercir els nostres drets. Implementar l'EBDH també requereix que siguem capaços d'identificar i analitzar quines són les desigualtats que impedeixen el desenvolupament humà i integral de certes poblacions i que abordem les pràctiques discriminatòries i les distribucions desiguals de poder que generen aquestes vulneracions.

Segons l'autora Del Pozo (2016), l'EBDH en l'educació ha de ser aplicat en tres dimensions: 1) educar sobre drets humans, en qüestió de continguts; 2) educar a través dels drets humans, respectant els drets tant del professorat com de l'estudiantat, i 3) educar per als drets humans, en el sentit de despertar actituds d'exercici dels drets propis i de defensa dels drets d'altri. D'aquesta manera, l'estudiantat podrà posar-se en la situació de l'altra persona, desenvolupar un pensament crític que el conduïsca a exigir a les institucions públiques que complisquen les seues obligacions, i exigir a la resta d'actors de la societat que respecten els drets humans de tothom (Solanes 2022).

En la Formació Professional Bàsica, l'alumnat s'ha de reconéixer com a titular de drets, i comprendre que és part activa del desenvolupament, així com que posseeix la capacitat i la responsabilitat d'exercir i defensar aquests drets en la vida quotidiana i la futura trajectòria professional.

Al mateix temps, ha d'entendre que existeixen titulars de responsabilitats (principalment les institucions públiques) que tenen el deure de respectar, protegir i garantir els drets de totes les persones. Una formació sòlida en drets humans resulta essencial per tal que les i els futurs professionals actuen des del respecte, l'equitat i la justícia social, evitant pràctiques que puguen vulnerar drets, tant aliens com propis, i contribuint a la construcció d'entorns laborals i comunitaris més justos, inclusius i dignes.

Operacionalització del criteri

Es podrà considerar que els projectes educatius, les programacions i les altres activitats desenvolupades pels centres educatius posen en pràctica l'EBDH amb èmfasi en el dret a la salut, si:

- Es contemplen els drets humans com a part dels principis rectors de la institució.
- Es reconeix la relació entre el desenvolupament humà i l'exercici ple dels drets humans.
- Es promou la protecció dels drets humans.
- Es forma l'equip docent i administratiu en temes relacionats amb els drets humans i el desenvolupament humà.
- Es disposa de protocols o altres instruments per a denunciar situacions en les quals es podrien estar vulnerant els drets humans d'integrants de la comunitat educativa.
- Se sensibilitza sobre la situació dels drets humans en la comunitat, el país o el món, i es parla de l'estat del dret a la salut.
- Es fan enllaços amb els enfocaments de gènere i interseccionalitat per analitzar de quina manera certs col·lectius viuen en condicions que dificulten el desenvolupament humà.
- S'emfatitza la importància del dret a la salut i se'n remarca el caràcter indivisible[2] respecte dels altres drets.
- Es busca que les estudiants i els estudiants desenvolupen competències cognitives i conductuals relacionades amb els drets humans: que siguen capaços d'identificar-los, denunciar-ne l'incompliment, defensar-los, etc.

2 *Això vol dir que el dret a la salut és necessari per a accedir a l'exercici d'altres drets. I que, alhora, per tal d'exercir el dret a la salut necessitem gaudir d'altres drets.*

Orientacions per a avaluar l'acompliment del criteri

Puntuació atorgada	RAONAMENT DE LA PUNTUACIÓ
3	El grup avaluador considera que, mitjançant el projecte educatiu, la programació o l'activitat avaluada, s'aplica l'EBDH amb èmfasi en el dret a la salut. Això es fa reconeixent la interrelació entre drets i desenvolupament, així com promovent el reconeixement de l'estudiantat com a titulars de drets i com a futurs i futures titulars de responsabilitats. Així mateix, les reflexions en les activitats educatives o programacions d'aula van orientades envers l'anàlisi dels impactes que tenen en el dret a la salut els temes sobre els quals s'ensenye o es discutisca.
2	El grup avaluador considera que, mitjançant el projecte educatiu, la programació o l'activitat avaluada, s'aplica l'EBDH, es reconeix la interrelació entre drets i desenvolupament i es promou que els estudiants es reconeguen com a titulars de drets. No obstant això, no s'hi posa l'èmfasi necessari en el dret a la salut per mitjà de les reflexions o discussions. Tampoc no es reforça el reconeixement de l'estudiantat com a futurs i futures titulars de responsabilitats. Així i tot, amb certes adaptacions, aquests aspectes quedarien inclosos en l'acció o normativa avaluada.
1	El grup avaluador considera que, mitjançant el projecte educatiu, la programació o l'activitat avaluada, es consciencia sobre la situació dels drets humans, encara que no es parla explícitament de la relació d'aquests amb el desenvolupament humà. Tampoc no s'hi promou el reconeixement de la titularitat de drets i responsabilitats de l'estudiantat. Tanmateix, és una acció o normativa que té el potencial d'aplicar aquest enfocament
0	El grup avaluador considera que, mitjançant el projecte educatiu, la programació o l'activitat avaluada, no es cobreixen temes de drets humans ni de desenvolupament humà. Atés el format actual de l'acció o normativa, no seria possible incloure-hi aquest enfocament.

8- PRESÈNCIA DE L'ENFOCAMENT DE SALUT PLANETÀRIA

Explicació del criteri

Tradicionalment, la salut s'ha concebut com un estat de benestar físic i mental individual, sense considerar-ne l'estreta relació amb l'entorn natural. Oposat a aquesta visió limitada sorgeix el concepte de salut planetària, que reconeix la interdependència entre la salut humana, la del planeta i l'equitat social. Aquest enfocament entén que el benestar col·lectiu només es pot aconseguir si es respecten els límits ecològics del planeta i si es transformen les estructures polítiques, econòmiques i socials que condicionen les nostres formes de vida. Des de la salut planetària es promou el pensament sistèmic, que analitza les connexions entre els ecosistemes, les societats i l'economia, per tal de comprendre com les nostres accions incideixen en la salut global i per tal de dissenyar respostes sostenibles i justes.

L'Estratègia EnDavant 2025-2030 incorpora aquesta mirada a través de la seua dimensió ecosistèmica, que proposa situar la sostenibilitat de la vida al centre i entendre les relacions d'ecodependència que ens uneixen amb l'entorn. En coherència amb l'educació per a la ciutadania global crítica, aquesta visió impulsa una educació que ajude a repensar els models de desenvolupament, qüestionar les pràctiques que deterioren el planeta i promoure la corresponsabilitat en la construcció d'un futur saludable, equitatiu i sostenible. Des de les aules, es tracta de formar persones capaces d'analitzar les interdependències entre el que és local i el que és global, d'actuar amb consciència ambiental i de contribuir activament al benestar comú i a la justícia ecològica.

Operacionalització del criteri

Es podrà considerar que els projectes educatius, les programacions i altres activitats desenvolupades pels centres educatius posen en pràctica l'enfocament de salut planetària, si:

- Reconeixen, estableixen i remarquen les connexions que existeixen entre la salut de les persones i dels ecosistemes.
- Incorporen la sostenibilitat com a part dels principis rectors dels marcs normatius o de la trama curricular.
- Reconeixen que la situació mediambiental impacta i continuarà impactant la branca sociosanitària i se sensibilitza al voltant d'això.
- Contemplen la formació de l'equip docent, estudiants i altra comunitat educativa, en matèria de sostenibilitat i desenvolupament sostenible.
- Aborden la problemàtica ecològica en un sentit ampli, tenint en compte factors econòmics, ambientals, socials i polítics, entre d'altres, de manera que afavorisquen un abordatge interdisciplinari.
- Posen en pràctica la competència del pensament sistèmic o de la visió ecosistèmica.
- Promouen la discussió sobre temes com la crisi climàtica, el desenvolupament sostenible, els sistemes de producció i consum que hi ha en les nostres societats, entre altres.
- Fomenten la idea que un medi ambient sa està relacionat amb majors oportunitats de desenvolupament.
- Promouen estils de vida saludables.
- Reconeixen el paper doble de la humanitat com a part de les causes del problema, però també com a part de les solucions.
- Treballen, juntament amb competències com la perspectiva de gènere i d'interseccionalitat, per a identificar les poblacions l'estat de salut de les quals quedaria més vulnerable davant de la crisi climàtica.

Orientacions per a avaluar l'acompliment del criteri

Puntuació atorgada	RAONAMENT DE LA PUNTUACIÓ
3	L'equip avaluador considera que, mitjançant el projecte educatiu, la programació o l'activitat avaluada, es fomenta i posa en pràctica l'enfocament de la salut planetària amb una visió ecosistèmica. També s'hi discuteix sobre com les persones participants poden fer aportacions a les solucions que transformarien les problemàtiques socioambientals. S'hi aprofundeix sobre les relacions que hi ha entre la salut dels ecosistemes i de les persones, i sobre els grups més afectats (especialment en termes de salut) a causa de la crisi climàtica.
2	L'equip avaluador considera que, mitjançant el projecte educatiu, la programació o l'activitat avaluada, es fomenta i posa en pràctica una visió ecosistèmica, on es tenen en compte les interconnexions entre aspectes econòmics, ambientals, socials i polítics, entre d'altres. També s'hi discuteix sobre com les persones participants poden estar contribuint a les causes de les problemàtiques socioambientals. S'hi discuteix superficialment sobre els efectes de la crisi ambiental en la salut de les persones.
1	L'equip avaluador considera que el projecte educatiu, la programació o l'activitat avaluada no es va planificar o executar tenint en consideració l'enfocament de salut planetària, però que s'hi poden realitzar les modificacions necessàries per a incorporar-l'hi.
0	L'equip avaluador considera que no s'aplica, ni es podria aplicar, un enfocament de salut planetària en el projecte educatiu, la programació o l'activitat avaluada.

9- CERCA DEL DESENVOLUPAMENT D'HABILITATS RELACIONALS DE LES ESTUDIANTS I ELS ESTUDIANTS

Explicació del criteri

En la Formació Professional Bàsica resulta fonamental que l'alumnat adquirisca habilitats i actituds que afavorisquen relacions positives i respectuoses en els diferents entorns en què es desenvoluparà, tant personals com professionals. El desenrotllament d'aquestes habilitats relacionals contribueix a formar persones capaces de comunicar amb empatia, escoltar activament, reconéixer la diversitat i resoldre conflictes de manera constructiva. Fomentar aquestes competències a l'aula implica que el professorat promoga espais de diàleg, cooperació i reflexió, on es valore la convivència i el respecte mutu. D'aquesta manera, les estudiants i els estudiants podran aplicar el que han aprés en la vida diària i en la futura activitat professional, i podran aportar així una atenció més humana, inclusiva i adaptada a les necessitats de les persones amb les quals interactuen, en coherència amb els valors de la igualtat, la solidaritat i el benestar comú.

Operacionalització del criteri

Prenent com a base l'Estratègia d'Educació per al Desenvolupament en l'àmbit formal de la Comunitat Valenciana 2025-2030 i la proposta d'habilitats transferibles feta per la UNICEF (2022), es podrà considerar que els projectes educatius, les programacions i altres activitats desenvolupades pels centres educatius busquen el desenvolupament de les habilitats relacionals de l'estudiantat, si es promouen i es posen en pràctica:

- La comunicació assertiva, per tal d'expressar (de manera verbal, no verbal i escrita) els coneixements, les opinions i els sentiments de manera clara i respectuosa.
- L'escolta activa i atenta, per tal d'afermar la comunicació, entesa com un procés d'intercanvi que promou la comprensió mútua.
- La resolució de conflictes de forma no-violenta, de manera que l'estudiantat siga capaç d'identificar problemes en el seu entorn, i de proposar i implementar mesures prenent en compte les condicions d'aquest entorn.
- El pensament crític, com l'actitud de qüestionar i de reflexionar sobre les situacions sobre les quals s'aprén o que es viuen en la comunitat; però també com a eina per a prendre decisions.
- La creativitat i la innovació, per a visibilitzar que existeixen moltes maneres de pensar i de transmetre les nostres idees.
- L'autocrítica i l'autoconsciència. Això implica guanyar més consciència sobre les identitats pròpies, el rol que cada persona juga en les problemàtiques i en les transformacions socials.
- L'empatia i la consciència social, enteses com la capacitat de posar-se en el lloc d'altres persones, esforçar-se per entendre'n els sentiments i les experiències, i no emetre judicis.
- La cooperació i el treball en equip, per tal de reforçar la idea que és possible establir objectius i projectes comuns, i organitzar-nos per aconseguir-los.
- La participació, entenent que cada persona juga un rol actiu en la comunitat i que mitjançant les seues accions pot fomentar canvis que ajuden a la construcció de la pau i la protecció dels drets humans, entre d'altres.
- L'ús responsable de les tecnologies de la informació. Aquests elements cada vegada esdevenen més importants i l'estudiantat ha de ser capaç d'identificar quina informació i quins recursos fan alguna aportació al seu procés formatiu i al seu desenvolupament personal i social, i quins no.

Orientacions per a avaluar l'acompliment del criteri

Puntuació atorgada	RAONAMENT DE LA PUNTUACIÓ
3	L'equip avaluador considera que el projecte educatiu, la programació o l'activitat avaluada va ser planificada amb els objectius explícits de desenvolupar aquest tipus d'habilitats. Es considera que, a través de la seua implementació, les estudiants i els estudiants desenvolupen cinc (5) o més de les habilitats relacionals esmentades amb anterioritat.
2	L'equip avaluador considera que el projecte educatiu, la programació o l'activitat avaluada va ser planificada amb objectius relacionats amb el desenvolupament d'aquest tipus d'habilitats. Es considera que, a través de la seua implementació, les estudiants i els estudiants desenvolupen almenys tres (3) de les habilitats relacionals esmentades.
1	L'equip avaluador considera que desenvolupar habilitats relacionals no era part dels objectius del projecte educatiu, de la programació o de l'activitat avaluada. Encara així, es considera que l'element avaluat disposa del potencial per a desenvolupar aquest tipus d'habilitats.
0	L'equip avaluador considera que, a través del projecte educatiu, de la programació o de l'activitat avaluada no es fomenta ni es poden fomentar les habilitats relacionals de l'EpDiCG per l'existència d'incompatibilitats significatives.

10- CERCA DEL DESENVOLUPAMENT D'ACTITUDS I VALORS RELACIONATS AMB L'EPDICG EN L'ESTUDIANTAT

Explicació del criteri

Com a ciutadans i ciutadanes globals hem de comptar amb una base de valors i actituds que, d'una banda, ens conduïsquen a estar millor connectats i connectades amb el nostre entorn i tot el que s'hi comprén (les persones, les institucions, el medi ambient, etc.). I, de l'altra banda, aquest sistema de valors ha de portar-nos a ser vertaderament respectuosos i respectuoses envers les diversitats que ens envolten. És important que des de l'àmbit formal de l'educació explorem i desenvolupem aquells valors que ens ajuden a establir maneres sanes de conviure en les nostres societats.

Com hem esmentat prèviament, exercir una ciutadania global implica que reconeguem la nostra responsabilitat a l'hora d'impulsar les transformacions que les nostres societats requereixen. Aquestes accions exigeixen tindre principis clars. Per tant, és important generar espais on puguem discutir sobre valores i actituds que fan aportacions al desenvolupament i a la ciutadania global, però que també siguen espais en els quals puguem posar en pràctica aquests valors.

Operacionalització del criteri

Es podrà considerar que els projectes educatius, les programacions i altres activitats desenvolupades pels centres educatius compleixen amb aquest criteri, si es promouen i es posen en pràctica valors, principis i actituds com ara:

- Empatia
- Comprensió
- Solidaritat
- Respecte (de la diferència i la diversitat)
- Justícia
- Responsabilitat
- Llibertat (de pensament, d'expressió, d'elecció, etc.)
- Igualtat
- Inclusió social
- Protecció i defensa de la diversitat humana i de la biodiversitat.
- Pau i no-violència
- Equitat
- Respecte dels drets humans
- Tolerància
- Diàleg
- Col·laboració
- Proactivitat
- Honestedat
- Principis democràtics (participació, organització, llibertat, transparència, etc.)

Orientacions per a avaluar l'acompliment del criteri

Puntuació atorgada	RAONAMENT DE LA PUNTUACIÓ
3	L'equip avaluador considera que el projecte educatiu, la programació o l'activitat avaluada va ser planificada amb els objectius explícits de desenvolupar aquest tipus d'actituds i valors (o uns altres d'addicionals que el grup considere que també fan alguna aportació a l'EpDiCG). Així mateix, es considera que, a través de la implementació d'aquesta acció o normativa, les estudiants i els estudiants han desenvolupat i posat en pràctica cinc (5) o més d'aquestes actituds i valors.
2	L'equip avaluador considera que el projecte educatiu, la programació o l'activitat avaluada va ser planificada amb objectius relacionats amb la idea de desenvolupar aquest tipus d'actituds i valors. A través de la seua implementació, les estudiants i els estudiants han desenvolupat o posat en pràctica almenys tres (3) d'aquestes actituds o valors.
1	L'equip avaluador considera que desenvolupar aquestes actituds i valors no era part dels objectius del projecte educatiu, de la programació o de l'activitat avaluada. Tanmateix, consideren que aquesta acció o normativa té el potencial per a desenvolupar-les.
0	L'equip avaluador considera que, mitjançant el projecte educatiu, la programació o l'activitat avaluada, no es fomenta o no es poden fomentar les actituds i valors de l'EpDiCG a causa d'incompatibilitats significatives.

ORIENTACIONS PER A LA DISCUSSIÓ GRUPAL

A continuació, compartim algunes orientacions al voltant de les puntuacions globals que els projectes educatius, les programacions anuals, les activitats educatives i altres accions avaluades obtinguen després del procés d'autoavaluació realitzat per les comissions mixtes.

Demanem a les persones integrants de les comissions que completen una revisió detinguda de les seues matrius d'avaluació: que observen i analitzen si hi ha tendències en les puntuacions que evidencien les àrees on es necessita treballar més per tal d'incrementar la incorporació de l'enfocament d'EpDiCG. O bé, les àrees on els esforços realitzats fins al moment estan produint bons resultats.

El que busquem és que aquestes orientacions ens ajuden a generar reflexions profundes en cada centre de formació i que servisquen de brúixola que ens oriente, en el sentit d'indicar cap a on es poden dirigir els futurs processos i les futures accions de millora.

Puntuacions generals	REFLEXIONS AL VOLTANT DE LES PUNTUACIONS
0-10	Aquesta activitat, projecte educatiu o programació anual es troba –en general– allunyada dels criteris d'EpDiCG. Es recomana que el grup dialogue sobre com procedir. Si és una activitat, projecte o programació crucial dins del centre de formació, s'ha de considerar com impulsar reestructuracions o processos profunds de millora que permeten solucionar aquells àmbits on la puntuació obtinguda després de l'avaluació grupal ha sigut baixa. Igualment, cal considerar si les puntuacions baixes s'han obtingut principalment en qüestions de fons o de forma. Això últim també pot ajudar a determinar si es considera convenient reformular l'activitat, el projecte educatiu o la programació; o bé, si el millor és descartar-los i proposar-ne de nous.
11-20	Aquesta activitat, projecte educatiu o programació anual es troba allunyada d'alguns criteris d'EpDiCG. Encara així, ha demostrat tindre un gran potencial en altres àmbits que formen part d'aquest sistema de criteris. Per tant, es convida el grup avaluador a dialogar sobre quins canvis caldria introduir en l'activitat, en el projecte educatiu o en la programació per tal d'augmentar i enfortir la incorporació de l'EpDiCG.
21-30	Aquesta activitat, projecte educatiu o programació anual poden ser considerats com a bons exemples de posada en pràctica de l'EpDiCG en el centre. Tanmateix, es convida el grup avaluador a revisar quins han sigut els aspectes en què s'han perdut punts (si aquest fora el cas), per tal d'introduir-hi millores.

07 | Recursos de referència

Educació per a la Ciutadania Global per a ESO, FP i FPB

SOBRE APS:

Xarxa Espanyola d'Aprenentatge-Servei:
https://aprendizajeservicio.net/

Roser Batlle: Aprenentatge-Servei:
https://roserbatlle.net/aprendizaje-servicio/

Grup promotor d'Aprenentatge-Servei de la Comunitat Valenciana:
https://apscomunitatvalenciana.net

SOBRE EPCG:

ONG Farmamundi:
https://farmaceuticosmundi.org/

Declaració Universal de Drets Humans:
https://www.un.org/es/universal-declaration-human-rights/

Objectius de Desenvolupament Sostenible:
https://www.un.org/sustainabledevelopment/es/objetivos-de-desarrollo-sostenible/

ONU Dones:
https://www.unwomen.org/es

Coordinadora d'ONG de Desenvolupament:
https://coordinadoraongd.org/

www.farmaceuticosmundi.org

